

MINISTARSTVO RADA, MIROVinskOGA
SUSTAVA, OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo pravosuđa, uprave i
digitalne transformacije

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski
fakultet

unicef
za svako dijete

**ISKORAK - Program za unapređenje procjene i intervencija za djecu i mlade s problemima u ponašanju,
2021 - 2025**

PROGRAM VIS (VAŽNA I SNAŽNA)

SPECIJALIZIRANA INTERVENCIJA ZA DJEVOJKE S PROBLEMIMA U PONAŠANJU

PRIKAZ PILOT PROVEDBE PROGRAMA

OSNOVNE INFORMACIJE O PROGRAMU

VIS je nastao u okviru programa **ISKORAK** – program za unaprjeđenje procjene i intervencija za djecu i mlade s problemima u ponašanju koji se provodi 2021.-2025. godine u suradnji Ministarstva rada mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, Ureda UNICEF-a za Hrvatsku i Sveučilišta u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.

VIS (Važna I Snažna) je **rodno specifični psihoedukativni grupni program za djevojke s problemima u ponašanju.**

Cilj programa je omogućiti sudionicama prostor i vrijeme da kažu svoje mišljenje, povećaju znanje o relevantnim temama, budu osnažene za odgovorno ponašanje, bolje se upoznaju s drugim djevojkama i da kroz interaktivne aktivnosti dobiju priliku za stjecanje novih znanja i vještina.

Teorijsko utemeljenje programa uključuje znanja iz **teorije puteva i relacijske teorije**, tj. uključuje teorije koje su se pokazale važnima za razumijevanje potreba djevojaka s problemima u ponašanju.

Sadržajno je usmjeren na **osnaživanje** djevojaka, **razvijanje** specifičnih **vještina** i pozitivnog **identiteta** kroz osiguravanje sigurnog okruženja, stvaranje **odnosa** i modeliranje pozitivnih obrazaca međuljudskih odnosa.

Namijenjen je djevojkama u razdoblju **predadolescencije i adolescencije**.

Metode rada prilagođene su razvojnom razdoblju i interesima sudionica te uključuju psihoedukaciju, interaktivne aktivnosti, kreativno-ekspresivne tehnike i refleksiju.

Sadrži ukupno **11 radionica**, pri čemu se svaka radionica fokusira na specifičnu temu.

Predviđeno trajanje pojedine radionice je **60 minuta**.

KLJUČNE TEME PROGRAMA

Slika o sebi - Samopoštovanje - Psihofizičke promjene u adolescenciji - Doživljaj vlastitog tijela i briga o zdravlju - Ostvarivanje i kvaliteta osobnih odnosa - Obilježja kvalitetnih partnerskih odnosa - Prava u vezi i znakovi upozorenja da je veza štetna za osobu - Granice u odnosima - Nošenje s emocijama - Briga o sebi – Kako zaštititi svoju dobrobit

IZVODITELJI PROGRAMA

Radionice **provode odgajatelji zaposleni u ustanovama socijalne skrbi i pravosuđa** u kojima se program provodi. Radionice se provode u voditeljskom paru te se preporuča vođenje od strane muško-ženskog voditeljskog para.

Prije provedbe programa, voditelji su obvezni završiti jednodnevnu **edukaciju za provođenje programa** koju provode autorice programa.

PILOT PROVEDBA PROGRAMA

U pilot provedbu programa VIS uključene su sljedeće ustanove:

- Centar za pružanje usluga u zajednici Osijek,
- Centar za djecu Zagreb, podružnica A.G.Matoš,
- Centar za pružanje usluga u zajednici Split i
- Odgojni zavod u Požegi

Edukacija za provođenje programa održana je u Zagrebu, 29.11.2023.

Ključne teme obuhvaćene edukacijom bile su: specifična obilježja djevojaka s problemima u ponašanju, racionala za provedbu programa grupnog rada s korisnicama u institucionalnom tretmanu i predstavljanje grupnog programa za djevojke s problemima u ponašanju VIS (Važna I Snažna).

Edukaciju za provođenje programa je uspješno završilo 8 stručnjaka odgajatelja (6 Ž i 2 M).

Program je u cijelosti proveden u tri ustanove: Centru za pružanje usluga u zajednici Osijek, Centru za djecu Zagreb - podružnica A.G. Matoš i Odgojnom zavodu u Požegi.

Program VIS se u ustanovama provodio od siječnja do svibnja 2024. godine.

Na programu je ukupno sudjelovalo 16 djevojaka srednjoškolske dobi koje su se u trenutku implementacije programa nalazile na institucionalnom smještaju u uključenim ustanovama.

EVALUACIJA PROGRAMA

U svrhu praćenja uspješnosti implementacije i ishoda programa provedena je **evaluacija procesa** i **evaluacija ishoda**.

EVALUACIJA PROCESA

Evaluacija procesa uključivala je praćenje provedbe programa kroz praćenje provedbe svakog pojedinog susreta, rada voditelja, zadovoljstva sudionica susretima i odnosima, sudjelovanje u radu grupe i sl.

Uključivala je perspektivu sudionica i voditelja programa. Korišteni instrumenti za evaluaciju procesa bili su:

1. **Skala procjene svakog susreta (sudionice),**
2. **Upitnik zadovoljstva programom VIS na kraju programa (sudionice) i**
3. **Monitoring obrazac (voditelji)**

EVALUACIJA ISHODA

Evaluacija ishoda omogućila je praćenje razine ostvarenih ciljeva tj. procjenjivala je utjecaj programa na sudionice.

Evaluacija ishoda provedena je metodom prije-poslije [1]. Ishodi programa pratili su se pomoću **Upitnika samoprocjene na početku programa VIS** i **Upitnika samoprocjene na kraju programa VIS** koji su kreirani za potrebe evaluacije programa.

Upitnici samoprocjene sadržali su sljedeće instrumente:

1. **Skala samoprocjene** (Bezinović, 1981),
2. **Upitnik socijalno - emocionalnih vještina** (Zych i sur., 2018),
3. **Skala informiranosti i znanja** (kreirana za potrebe programa),
4. **Skala pogrešnih uvjerenja o kvalitetnoj vezi** (Ajduković i sur., 2011)
5. **Rosenbergova skala samopoštovanja** (Rosenberg, 1965).

Dodatne informacije o implementaciji programa prikupljene su putem terenskih posjeta autorica programa u ustanove u kojima je program proveden.

[1] Mali broj sudionica ne ispunjava kriterije za provođenje složenih statističkih analiza. Dobiveni podaci temelje se na deskriptivnim pokazateljima.

REZULTATI EVALUACIJE PROGRAMA

REZULTATI EVALUACIJE PROCESA

- **73,3 %** djevojaka polaznica programa je iskazalo da su im radionice pomogle da **nauče nešto novo o sebi**
- **80 %** djevojaka polaznica programa je iskazalo da su im radionice pomogle da **nauče neka nova ponašanja**
- **86,7%** djevojaka je bilo **zadovoljno aktivnostima**, dok je 93,3% bilo zadovoljno **materijalima** koji su korišteni na radionicama
- **93,3 %** djevojaka je bilo zadovoljno **voditeljima** programa
- **66,6 %** djevojaka je bilo iznimno zadovoljno **atmosferom** u grupi tijekom radionica
- **66,7 %** djevojaka je bilo zadovoljno **svojim sudjelovanjem** u programu
- **93,3 %** djevojaka je s **najvišom ocjenom** ocijenilo program VIS

Najvišom prosječnom vrijednošću ocjenjene su radionice: „**Bit, bit, biti zdrava...? – kako brinuti o vlastitom tijelu i zdravlju?**“ (4. susret), „**Danas sam – „luda“? – kako emocije utječu na ponašanje?**“ (9. susret) i „**I can buy myself flowers...- kako brinuti o svojoj dobrobiti?**“ (10. susret).

POVRATNE INFORMACIJE VODITELJA

- **Visoki interes sudionica** za teme programa - opisuju ih kao bliske, životne i potrebne.
- **Visoka motivacija sudionica** tijekom provedbe aktivnosti programa.
- **Zadovoljstvo kreativno-ekspresivnim tehnikama** i kreativnim aktivnostima (crtanje, kolaž, izrada različitih predmeta, video materijali).
- Sudionicama se sviđjela **povezanost** popularnih **pjesama** i **tema** radionica.
- **Korisnost** Priručnika i **radnih materijala** kojeg opisuju kao detaljnog, preglednog i jednostavnog za korištenje.

Prepoznati izazovi u provedbi programa uključuju razumijevanje određenih sadržaja/pojmova kod sudionica, odnosi u grupi, organizacija i adekvatnost uvjeta za provedbu programa u ustanovi, formiranje grupe i isprepletenost voditeljske/odgajateljske uloge.

Prijedlozi voditelja za daljnju provedbu programa uključuju prilagodbu sadržaja pojedinih radionica, prilagodbu materijala, provedbu radionica od strane vanjskih suradnika, kreiranje sličnog programa za mladiće i kreiranje posebnog programa usmjerenog na ljubavne odnose.

REZULTATI EVALUACIJE ISHODA

Rezultati evaluacije ishoda pokazali su blagi porast prosječnih vrijednosti u području **slike o sebi (posebice na području emocionalne slike o sebi)**, **socijalno-emocionalnih vještina** te **informiranosti i znanja o temama programa**.

U području **samopoštovanja** rezultati su gotovo jednaki početnima i/ili u blagom padu nakon provedbe programa. Rezultati u području **pogrešnih uvjerenja o ljubavnim vezama** pokazuju nisku razinu pogrešnih uvjerenja o kvalitetnoj vezi prije i nakon sudjelovanja na programu.

Dobiveni rezultati ukazuju na određenu uspješnost programa u odnosu na ciljeve koji se odnose na informiranje djevojaka o pojmu slike o sebi, samopoštovanju, adolescenciji, emocijama, odnosima, brizi o sebi i obilježjima kvalitetnih veza. Također, govore i u prilog osnaživanja djevojaka u području slike o sebi, prepoznavanju vlastitih emocija i razvoju socijalno-emocionalnih vještina.

PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE PROGRAMA NA SADRŽAJNOJ RAZINI

• PRILAGODITI I/ILI SMANJITI KORIŠTENJE PISANIH RADNIH MATERIJALA

Kroz pilot provedbu programa primijećeno je da pojedine djevojke imaju **teškoće s ispunjavanjem i razumijevanjem** određenih radnih materijala, ali i da nisu u velikoj mjeri motivirane za ispunjavanje istih. Kreativne i interaktivne aktivnosti poput igranja uloga i demonstracije, rješavanje životnih primjera, izrada predmeta i gledanje video materijala pokazale su se vrlo uspješnima u angažiranju sudionica pa program treba obogatiti još većim brojem takvih aktivnosti.

Potrebno je revidirati **sadržaj i opseg upitnika** za evaluaciju procesa i ishoda.

• DODATNO PRILAGODITI AKTIVNOSTI SPECIFIČNIM OBILJEŽJIMA SUDIONICA

U pilot provedbi programa pokazalo se važnim određene aktivnosti i upute prilagoditi sudionicama koje imaju **snižene intelektualne sposobnosti i složene probleme mentalnog zdravlja**. Postojale su određene **razlike u doživljaju aktivnosti** s obzirom na dob sudionica zbog čega je potrebno razmotriti mogućnosti prilagodbe pojedinih tema u odnosu na stariju i mlađu dob sudionica.

• KREIRATI VEĆI BROJ ALTERNATIVNIH AKTIVNOSTI

Radionice je potrebno upotpuniti većim brojem **alternativnih aktivnosti** ili većom **mogućnosti prilagodbe** pojedinih aktivnosti kako bi se osigurala kvalitetnija provedba programa u skladu sa specifičnim potrebama pojedine grupe. Kroz pilot provedbu bilo je vidljivo da su **mogućnosti provedbe pojedinih aktivnosti** vrlo **različite** u odnosu na pojedinu ustanovu (npr. korištenje informatičke opreme, pristup internetu, mobitel, prostor). Važno je da ukupno trajanje radionica ne bude duže od **60 minuta**.

PREPORUKE ZA DALJNJU IMPLEMENTACIJU PROGRAMA

- Osigurati snažniju **potporu ustanove** za provedbu programa
- Osigurati pažljivo **planiranje kriterija uključivanja djevojaka** koje će sudjelovati u programu
- Osigurati **suvoditeljstvo** odgajatelja u ustanovi
- Kvalitetno planiranje i brže rješavanje **organizacijsko-logističkih** prepreka
- Osigurati **adekvatnost termina provedbe** programa
- **Oснаžiti** znanja i vještine **voditelja** u području grupnog rada i provedbe psihoedukativnih programa
- Osigurati češću i kontinuiranu **potporu voditeljima** za provedbu programa od strane autorica programa

